DIALOGUE

Ofte

ZAMEN-SPRAEK,

Tusschen

Een Theologant, Advocaat, Militair en Koopman,

Over

Den tegenwoordigen staat van Land en Kerke,

Beschreven door I. S.

DIALOGUE ofte ZAMENSPRAAK,

Tusschen

EEN THEOLOGANT, ADVOCAAT, MILITAIR EN KOOPMAN,

Over

Den tegenwoordigen Staat van 't Landt en Kerke.

ADvocaat, *Mijn Heer!* Van waer komt my dit geluk, dat ik mijnes Heeren presentie alhier in de Schuyt magh genieten?

Theologant. Mijn Heer! Mijn wegh was eens na *Leyden* om mijn Zoon eens te besoeken, en *Mijn Heer* sal my plaisier aendoen, als ick de eere mach hebben, van met mijn Heer wat te discoureren over de tegenwoordigen staat van Europa.

Advoc. Mijn Heer! Uw' Dienaer. Ik kan voor my geen beter exercitie wenschen: als ik maar mach verseekert zijn, dat ik mijn Heer, in sijne meditatien of desseynen, niet en sal interrumperen.

Theol. Neen *mijn Heer!* Jk had doch in mijn sack gestooken de *Nouvelles* van der *Goes* en van den *Doctor Bekker*.

Advoc. Dat van ter Goes heb ik gelesen, en vind daer in, dat *Adolph Westerwijk*, en *Johan Westerwijk* met de eerste gelegentheyd sullen vervoert werden, na *s'Hertogenbosch*, en aldaar geconfineert blyven in de verseekertste plaatsen, de welcke de Borgemeesteren en Regenten van de Stad *Goes*, met kennisse van des Konings Commissarissen, daer toe moeten uytsien en stellen.

Capitein. Den *Bosch* is een sterk nest, voor desen bracht men sulk volk op *Loevesteyn*. Maar hoe lange sullense daar blyven?

Advoc. Soo lang als sijn Majesteit sal oordeelen, dat dit ten dienste van den Landen en ruste der Stad *Goes* zal nodig sijn.

Capt. Op wiens kosten sal sulcx geschieden?

Adv. Op haer eygen kosten.

Capt. Maer immers waeren haere goederen geconfisceert?

Adv. Sijn *Majesteit* versacht dat deel der Sententie, en sy sullen maer betalen de Misen der justitie, en dan noch soo een Amende, als de voornoemde

Heeren, na proportie van yders middelen, (op sijn Majesteyts approbatie) sullen goed vinden.

Capt. Doch, hoe sal 't geld gevonden worden, het welcke sy, gedurende haer dententie verteeren?

Adv. De voornoemde Heeren sullen uyt haere middelen een bequame Fons aanwysen, waer uyt de kosten sullen gevonden werden.

Theol. Sy komen'er soo al genadig af, en sijn Majesteit toont, daar door, dat hy waerlijk goedertieren is.

Coopman. Maer, hoe komt sijn Majesteit tot soo een versachting?

Advoc. Sy bekennen haer fout, en versoeken pardon. Ook hebben de Borger-officieren en Deekens, dat ootmoedig versocht, en sijn Majesteyt toont immers altijt sijn goedaardigheyd, soo hier als in Engelant. Waar op de Heeren Staten van Zeeland (representerende den Graaf) haar ook hadden verlaeten, als sy den Koning, als Stadhouder, hadden geauthoriseert, om met dese misdadige te doen, soo als hy tot den meesten dienste van den Lande en de ruste van de Stad *Goes*, soude achten te behooren. Nu is het daar by seeker, dat een geheel pardon den Lande en de Stad soude schaden, en daerom is dese versachting al buyten verwachting, groot.

Coopman. Ik hadde gehoort, dat sy, en bysonder *Adolph Westerwijk* geen pardon souden willen begeeren.

Advoc. Neen, *mijn Heer*! sijn Request (soo aen den Koning, als aen de Staten van Zeeland, om sijne voorspraken by den Koning te sijn) is wel klaer een schuld bekentenisse, en seer beweeglijk.

Coopman. Maer ik had my laeten seggen, dat hy niet meer gedaen had, als de Priviligien van de Stad voor te staen, en wy sijn vrye lieden. Als het niet meer was, dan was sijn Sententie al wat hard.

Advocaat. Dat is wel in het eerst haer voorwendsel geweest; maer daer is gebleeken, en daer is van hem, buyten banden, bekent, dat hy en andere Regenten van sijne complicien de 2. *Octob*: en den 9. *Novemb.* 1691. hebben gemaakt seeker schriftelijk contract, waar by sy malkander verbonden hebben, om de Beneficien en vacerende ampten, onder malkander te verdeelen. Het welke niet alleen is tegen den eed, dewelke Borgermeesteren en Schepenen moeten doen, maer ook een verbreeking van 't Stads privilegien.

Hier op is gevolgt het verschil over het verkiesen van twee *Stads Rentmeesters*, en daer over is geklaegt aen *sijn Majesteit*, als *Stad-houder*. De welke dan daer over heeft geschreven den 21. *April* 1692. dat men wederfijds de redenen van 't verschil tusschen de regenten van die Stad schriftelijk soude overgeven, op dat *sijn Majesteit* die stukken mochte doen examineeren,

ren, en dan daer ontrent disponeeren na behooren. Dat men ondertusschen sich wedersijds van alle feytelijkheden soude onthouden, en sien soude, op wat wijse alles in der minne mochte werden geassopieert.

Theol. Wat kon men meer van sijn Majesteit wachten? Ik hoor dit alles met groote verwondering aan.

Advocaat. Ik sal noch meer seggen. Wanneer het nu de tijd wierd, dat de Magistraet tot *ter GOES* moeste werden verandert, schreef sijn *Majesteit*, den 21. *Juny* in een tweeden brief aan de voornoemde Regeering: dat *sijn Majesteit* hadde vernoomen, dat de verschillen aldaer, tegen sijne verwachtingen, niet alleen noch niet waren vereffent maar dat hy uyt den *Heere* van *Odijk* verstaan hadde, dat daer toe geen apparentie scheen overig te wesen. En, om dat dit noit minder als in dese tijd te passe quam, en daerom de ruste aldaer ten spoedigste mochte werden bevordert, soo authoriseerde *sijn Majesteit de Heeren, den President Roseboom en den Raadsheer* Cauw, om van de ontstaene verschillen nodige informatie te nemen, als mede, om grondelijk te examineeren alle de privilegien soo van de Stad, als van de Graeflijkheyd, teneynde men sien mocht, wie ooyt of ooyt in sijne privilegien was benadeelt, en hoe men alles na die privilegien soud herstellen. Begeerende, dat partyen daer toe in den Hage, aen de voornoemde geauthoriseerdens souden ter hand stellen alles het geene tot het nemen van die informatie vereyscht wierd. En dat men ondertusschen de Magestraet soo lang soude onverandert laten, tot dar die genoegsame informatie soude wesen ingenoomen, en daer na van *sijn Majesteit* soude wesen gedisponeert, soo als *Majesteit* ten beste van des Stads ruste, soude oordeelen te behooren.

Theol. Dat luid anders, als dat *sijn Majesteit* de Privilegien soude soeken te verbreeken.

Advocaat. Dit sult gy noch al klaerder sien. Want, na dat de *Balliu Eversdijk* aan *syn Majesteit* had geremonstreert, hoe, door den *Borgermeester* Adolph *Westerwijk*, het recht van den *Grave* wierde verbrooken in het verkiesen van twee Stads Rentmeesters. Soo heeft *sijn Majesteit*, de parteyen gelast, om haere pretensien en redenen schriftelijk aen hem overteleveren, en terwijle *syn* Ma*jesteit* besich was, om die schriften te examineeren, soo heeft hy door den *Heer van Odyk* successivelijk alle goede officien doen aanwenden, om, was het mogelijk dat verschil in der minne, tot wedersijds genoegen, en [*Nota bene*] *sonder prejudicie van des Graafs* ofte des *Stads-recht* te slechten.

Theol. Maer hoe ging het met het versetten van de Magistraet volgden de regenten het Bevel van den *Stadhouder des Graafs*?

Advocaat.

Advocaat. Sy gingeu met de verkiesing voort, en schreeven den 26. Juny aan *sijn Majesteit*, dat sy sijn *Begeerte* niet (na haaren plicht) hadden gerespecteert, om dat se door de oproerige gemeente waren gedrongen, om met de verkiesing voort te gaen. Waer op *sijn Majesteit*, om alle gevaerlijke gevolgen en oproer in tijds voor te komen, noodsakelijk eenige militie moest senden na de Stad ter *Goes*. Doch dese *Adolph Westerwyk* en sijn aanhang, de welke nu in de Regeering op 't nieuws waren gekomen, weygerden des Konings patenten te respecteeren, maer hiellen de militie buiten de Stad, brachten de Borgery in het geweer, neemen een resolutie, om eenige schriften om te senden aan de Leeden van de Provincie van *Zeeland*, ja, om dat selve in den druk om te deelen en te verspreyden in alle Coffihuysen, enz.

Theol. Dit smaak na muitery, en kon nu niet bekleed worden met het deksel, dat men door de gemeente gedwongen was, om sich anders als na de heilsame voorslagen van den Koning te schicken. Want hier werd de gemeente opgehist, en de Koning geblaameert.

Adv. Dat is soo klaer, als de son aen den Hemel schijnt. En daerom heeft *sijn Ma esteit*, die nieuwe Regenten, door de *Heeren President Roseboom* en den *Raadsheer Cauw*, uyt hare ampten geremoveert, en van al het bovenstaende kennisse gegeven aan de *Ed: Mog: Heeren Staten* van *Zeeland*, door een missive aen haer geschreeven den 10. *September* 1692. De welke dan aan *sijn Majesteit* hebben laten toekomen hare Resolutie van den 22. *September* daar op gevolgt. Volgens de welke *sijn Majesteit* wierd bedankt voor sijn goede sorge en voorsichtigheyd tot de Provisioneele herstelling van de opgereesene onlusten. Gelijk ook *sijn Majesteits* daden aldaar wierden geapprobeert. En *sijn Majesteit*, als Stadhouder, wierd geauthoriseert, om na de geene, de welke occasie tot die ongemakken hebben gegeven, te ondersoeken, om haer dan na sijn Hoog wijs oordeel, volgens verdiensten te straffen; soo wel die geene, die reeds schuldig waren, als die noch schuldig mochten werden.

Theol. De *Heeren Staten* hebben wel geweten, dat *sijn Majesteit* alrijt gewoon is te hellen na de sachte kant, en dat de goedertierenheyd hem van jongs op is aangebooren.

Advoc. Dat toonense met uytgedrukte woorden en daer op verwachtense van *sijn Majesteit* alle mogelijke moderatie, over de geene die haer selven door onkunde ofte door verleyding mochten hebben vergreepen.

Capt. Maer hoe ging het doe al vorder?

Advoc. *Sijn Majesteit* heeft, daer na den 24 *October*, geschreeven aen de Heeren Borgemeesteren en Regeerders der Stadt *GOES* dat sy, sonder

tijd versuym; tegen de schuldige soude procedeeren, *volgens rechten en Costuymen van Zeeland*? doch datse de sententie niet souden ter executie brengen, voor dat *sijn Majesteit* daer ontrent soude gestelt hebben sodanige nadere orders, als tot bereyking van het salutair oogmerk van de *Heeren Staten van Zeeland* soude bevonden werden te behooren.

Syn. Maiesteit had ook goed gevonden *de Ed: Heeren President Hubert Rooseboom*, Heer *tot 's Grevels-recht* en de *Iman Cauw*, *Raadsheer in den Hove aan Holland*, *Zeeland*, *en Vriesland* wederom, als sijn Majesteits Commissarissen, af te senden, om hare informatien by haar op het voorsz subject reeds genomen, nevens de geene, die sy noch verder konden inwinnen, te stellen in handen van de Heeren Borgermeesteren en Schepenen. Om des te beter op alles te konnen letten.

Theol. Maer ik heb gehoort dat dese Borgermeester het seer grof heeft aangestelt, en dat eenige Regenten over sijne precipitantie, en hardigheyd hebben geklaagt, wat kennisse heeft *mijn* heer daer van?

Advocaat. Ik sal, met uw' permissie, al sijne misdaden by een setten, en dan sal mijn heer ook dat na waerheyd bevinden. Behalven het geene hy gecontracteert hadde in het vergeven van de officien, waer van boven gesecht is, soo was hy een man des doods, om dat hy de grond heeft gelegt tot openbaere Seditie niet alleen in de Stad, maer in het gansche Land. Hy had de Borgery den 26. Juny niet gestilt, daer hy het konde doen, en de Borger officieren by sich hadde. Maer ter contrarie de Borgery met veele seditiense woorden aengemoedigt. Ook op Stads kosten veele van de gemeente des avonds vry gelach gegeven. De patenten van sijn Majesteit den 13. *Augusti.* niet gerespecteert. Hy had op de naam van de Magistraet in gestelt een seer *choquante resolutie*, en het recht van *sijn* Majesteit om patenten te geven, tot het senden van militie in de Stad Goes. Hy had selfs die resolutie doen drukken, en laten publiceren, om de Borgery tegen *siju Majesteit* op te setten.

Boven dit had hy, op den naam van de Magistraet, ingestelt seekere *odieuse Missive*, continerende veele onwaerachtige en vinnige expressien, en die om gesonden niet alleen aen de respective Steden van Zeeland, in dato den 14. *Augusti.* Maer ook, door den uytroeper *Mispelblom*, doen bestellen in alle *Coffy-huysen van Zeeland.*

Diergelijke tweeden Brief heeft op de naam van de Magistraet ingestelt en gesonden, den 16. *Augusti* 1692.

Capt. Mijn heer gelieft met sulken nadruk te seggen, dat het was op de naem van de Magistraet, als dat waer ware, dan schijnt hy minder schuld te hebben.

Advocaat. Op St. Jans dag hebben tegen de verkiesing geprotesteert, de *Heer Borgermeester Gruwart* en *de Schepenen van Dort*. De selfde Heeren hebben ook geprotesteert tegen den Brief, dewelke over de verkiesing des 26. *Juny* aen den Koning wierd gesonden. Soo is ook de Brief, dewelke den 14 na de Steden wierd gesonden aen verscheyde leden van de Stadt alleen op de Markt en elders maer consuselijk voorgelesen. En het selfde is ook soo gelegen met den Brief, dewelke aen de Gecommitteerde Raden den 16. *Augusti* gesonden was. Dit alles had *Adolph Westerwijk* ondernomen, daer nochtans de eene Borgermeester daer van geen kennisse hadde, en de andere Borgermeester met verscheyde *leden* van de Magistraet getuygen dat alles seer precipitant was toegegaen, en dat ook sommige van de regenten aen het huys van *Adolph van Westerwijk* hadden geklaegt; over de hardigheyd van eenige perioden in die voorschreve missive tot nadeel van den Koning.

Boven dit heeft hy bekent, dat hy wel wist, dat sijn Majesteit was de Autheur van het affenden der Militie, waer uyt dan volgen moet, dat het gesach van *sijn Majesteit* op het hoogste is geschonden. Ja, dat hy sich tegen *sijne* militie heeft te weergestelt, het geschut op den Kattenberg heeft doen brengen, en tegen de Borgery geslecht heeft, *men sal'er onder moeten schieten mannen, het is langer niet te verdragen, het sal op vechten aan komen.* Hy had ook op't Cingel twee *Traversses* doen opwerpen, enz. Waer door dan de gantsche Stad in een Bloed-bad konde geraakt hebben.

Theol. Mijn Heer! Nu kan ik sien, dat sijn sententie, om met den sweerde gedoot te worden is rechtveerdig, en dat sijn goed wettig geconfisqueert wierde, ten behoeve van den Graeflijken Officier. Want had hy de militie maer ingelaten, dan had alles wel konnen beslecht worden, door een hoger Rechter, doch dese man woud sich selven rechten, en gebruykte daer toe sulke *seditieuse woorden* en *schriften*. Maer, als ik mijn heer niet en verveele, ik wenschte wel te hooren wat dat *Iohan Westerwyk* gedaen heeft.

Advocaat. Mijn Heer, Iohan van Westerwyk, was Secrearis en des Borgermeesters Broeder, dese heeft de oproerige gemeente op *St. Iansdag* niet gestilt; maer in't tegendeel op de groote Markt, ontrent het Stadhuys, een troep menschen met veele oproerige woorden opgestookt. De odieuse missive van den 14. *Augusti* op den naem van Borgermeesteren en Schepenen der Stad Goes onderteekent, niet tegenstaende veele van hen lieden hebben verklaert, dat de selve hen alleen consuselijk was voorgelesen. Soo heeft hy ook onderteekent den noch veel schadelijker brief van den 16. *Augusti*, op den naem van Borgermeesteren en Schepenen, daer nochtans den eenen Borgermeester daer van geen kennisse hadde, en de andere, nevens verscheyde Leden

van

van de Magistraet heeft verklaert, dat alles dies aengaende seer precipitantelijk was toegegaen, en dat eenige van die Leden ook aen het huys van *Adolph Westerwijk* hadden geklaegt, over de hardigheid van eenige Personen: Boven dit had hy in sijn advijs op de Cluveniers Schuttery, over het inlaten van de Militie gebruykt seer vinnige expressien. En soo had hy ook op den 2 *October* en den 9 *November* 1691. mede helpen maken en geteekent het verdeelen van de officien, voor sich selven bespreekende een *Rentampt*, &c.

Dese kreeg tot sijn *Senteneie*, *het sweert over het hooft*, ende *de confisquatie sijn halve goed, met een eeuwig bannissement en te dragen de kosten van de Justitie.*

Theol. Dese sententie kan ik prijsen: hoe ging het nu met de andere.

Advacaet. Dit sal ik kortelijk seggen; *MATTHEUS EVERSDYK* was Oud-Borgemeester en Collonel van de Borgerye, heeft niet alleen de beroerde Borgeren niet gestilt, maer heeft sich met den onder *Collonel Brauw*, en den *Majoor Ockers*, gestelt voor het hooft van het woedende volk, is met haer gegaen na het huys van den Borgermeester *Gruwaart*, om den selven, nevens de *Schepenen van Dort Fil. Ioh.* op het Stadhuys te halen, en deselve mede te dwingen tot het veranderen van de Magistraat, en ten selven tyden aengesien, dat veele van de gemeente des avonds, buyten gewoonte, in de kamer van het Landrecht, op kosten van de Stadt, wijn dronken. Hy heeft doe hy de Militie sag aenkomen, als President Borgemeester by provisie de poorten en de haven boom doen sluyten, en twee Compagnien Borgers in de wapenen gebracht, doende de Magistraet vergaderen, en op sijn propositie resolveerde men de militie buyten te houden, sustineerende dat *sijn Majesteit* niet bevoegt was, op sijne patenten, militie in de Stad te brengen, hy heeft die resolutie doen publiceren aen de gemeente, en aengesien, dat die resolutie wierd gedrukt en alsoo gemeen gemaekt.

Hy heeft ook in die selve tyd tegen verscheide persoonen geseid, dat de *Baillluw al* 8 *jaren aen den anderen de privilegien van de Stadt hadde verkocht, en daer voor in 't jaer duysend gulden genooten.* Hy heeft ook buyten banden bekent, dat Borgermeester *Westerwyk* in sijne huysing en ter presentie van hem heeft opgestelt, die odieuse brief van den 24. *Augusti.* Hy heeft ook het af senden van dien brief niet alleen niet belet, maer self daer toe ordre gegeven. Soo had hy ook gedaen met den noch schadelijker brief van den 16 *Dato.* Hy heeft de borgery eenige dagen in de wapenen gehouden en tochten en wachten doen waernemen. Hy heeft ook de twee traversses op het Cingel doen maken, en niet willen luysteren na de beleefde woorden van de hoofden der militie, ja selfs niet na den Heer *Secretaris*

ris Duyvelaer, die van de Gecommitteerde Raden was afgesonden, om de Regenten tot het innemen der militie (onvermindert hare voorrechten) in te nemen. Maer heeft in tegendeel tegen de Borgers op de wallen gesecht: *wilt gy de mede-borgers op de Cingel helpen, gy kond het doen, maer ik ordineer het u niet.*

Hy heeft ook op den 2 October en den 9 November 1691. geteekent het schrifteltjk contract, om de Ampten in de Regeering en andere successivelijk (tegen sijn eed, te verdeelen.

Sijn *Sententie was, het sweert over het hooft, eeuwig gebannen, sijne goederen alle geconfisqueert.*

IAN vander HILLE, was Borger Capteyn, heeft de Borgery niet gestilt, maer was, buyten gewoonte, op St. Jansdag op het Stadhuys van de Magistraet getracteert, gaf, (van het Stadhuys gekomen sijnde) ordre, om Trommels te halen, liet die roeren, en riep *'t sa mannen wy moeten in het geweer komen*; hy heeft niet konnen bewysen, dat hy van Borgermeester Westerwijk daer toe ordre hadde gekregen. Is alsoo de principaele aenleyder van den oproer geweest.

Sijn Sententie was, het sweerd over het hooft, eeuwig gebannen, de helft sijner goederen geconfisqueert, en te betalen de kosten van de justitie.

IAN VERKAT, was Borger Sergeant, liep op St. Jansdag t'elkens op en van het Stadthuys, heeft ordre gestelt dat de Trommels wierden gehaelt en geslaegen, is een van de voorste geweest, om het vermaken van de Magistraet te eyschen, heeft mede boven het Stadhuys wijn gedronken en vry gelag gehad. Hy heeft, doe daer nae de militie quam, de kost kinderen van den Rector van de Latijnsche schoole op de Borgerwagt versocht.

Sijn Sententie was, strengelijk gegeeselt te werden, eeuwig gebannen, en te dragen de kosten van de justitie.

MARTINUS BYSELAAR, Borger van de Stad *Goes*, was op St. Jansdag, in de Herberge de *Goude Leeuw*, sprak daer het gelag af voor hem en eenige persoonen, die daer t' samen resolveerden, dat se daer op souden aendringen, om de Magistraet te veranderen, heeft mede de Trommels met gewelt helpen halen, en ordre gegeven om de Trommels te roeren, heeft nevens andere by het Stadhuys op het versetten van de Magistraet aengedrongen, en nevens andere op het Stadhuys vry gelag gehadt. &c.

Sijn Sententie was eeuwig gebannen, en te betalen de missen van de justitie.

Van dit alles gaf de Magistraet den 15. November per Missive kennis aen *Sijn Majesteit*, verklaerde daer by, dat haer Stadt nu gerust was, en *Sijn Majesteit* niet minder, maer veel grooter, als ooit beminde. Sy versocht

ook

ook *sijn Majesteits* nader ordres tot de executie; en verklaerden, dat sy hadden gesententieert volgens de *rechten en Costuimen* van Zeeland.

Hier by is gekoomen een *Request* van de *Borger-Officieren* en van de *Deekens der Gildens*, in het welke sy den 13. November 1692. toonen, dat het geheele verschil *ter Goes* maer was over de Officien, die de grooten onder malkander verdeelen, en dat het haer even eens is, wie die bedient, als se maer wel bedient worden. Sy prysen *sijn Majesteit*, en sijn Militie, die haer geen de minste schade maer neering heeft aengebracht, en versoeken pardon voor de misdadige.

Ook hebben de Deekens van de Gildens den 9 September 1692. voor de de Comissarissen des Konings, ten overstaen van den President Schepen en Secretaris, verklaert, tot elucidatie van haren Brief den 21 *Augusti* 1692. aen *Syn Majesteit* geschreven dat B*urgermeester Westerwyk* haer heeft misleid en niet ter goeder trouwe onderricht. Als ook, dat de verandering van de Magistraet niet is aengedrongen door veel Borgers, maer door *het Canaillie*. Dat ook het buyten houden van de Militie niet door haer, maer door de Regenten is geschiet. Voorts verontschuldigen zy den Officier, betoonen een groote genegentheyd voor den Koning, en bedanken de Heeren *sijne Commißarißen* voor haer naeuw ondersoek, op alles gedaen.

De overige Schriften sijn ootmoedige requesten van de gesentieerdens aen sijn Majesteit, en noch een van A*dolph Westerwyk* aen des *Konings Commissarissen*.

Waer op dan gevolgt is, dat se alle van *'t Schavot* en Beuls handen, als ook van de Confisquatie harer goederen zijn bevrijd, doch haer banissement, en het dragen van de onkosten blijft.

Theol. Mijn Heer! Ik ben ten hoogsten dankbaer, voor uw soo klaer en kort Berigt, en ik wenschte dat uwe *verkorte Notullen*, ten dienste van 't gemeen, waren gedrukt, want alle man heeft geen geld of tyd, om het gegeheele geschrift in sijne extensien te kopen en te lesen, en het is nodig, dat men dat weete, op dat sich een ieder daer aen mogt spiegelen.

Coopm. Ja doch, want die grootsheyd en Staetsucht brengt meenig mensch in verderf; was elk met een kleyntje te vreden, daer sou meer rust sijn in de wereld.

Captein. Gy wilt seggen, dat'er daerom t'Amsterdam soo veel banckroetiers komen, om dat een Coopman wil leven als een Graef:

Coopman. *Neen, Mijn Heer!* Jk heb het oog op alle Staets persoonen, elk steygert tegen den anderen op, en men went sijne kinderen tot ydele tyd quisting, tot geselschappen en tot pronken; waer door dan d'eene den anderen bederft en dan moet met 't soeken door verkeerde wegen, gelijk hier

hier het begin van het quaed, uyt het verdeelen der officien ontstaen is. Men behoort van de Regeering geen Ambacht te maken; en die sijn eed sal betrachten, kan by de Regeering niet veel opsteeken.

Advocaat. Het schijnt evenwel dat alle Officien smeerig sijn, om dat elk een daer wel aen wil. Het word nu al de wijs, dat men om Diaken te worden, ook al een groote maeltyd geeft, of dat men op het ofgaen van sijn presidentschap, de broederschap onthaelt, en dat is maer een soetigheyd.

Capteyn. Maer die soetigheyd word soo bitter, als men malkanderen verwijt, dat men onder sulke broederen wijn drinkt, die noch te betaelen staet.

Coopman. Men moet veel doen, om sijn crediet te houden.

Theologant. Maer, *Heeren!* Niemand mag een dief worden, om daer na noch grooter dief te worden, en men heeft in de Tyden Christi, en van onse Voorouderen sulk werk noyt gehoort.

Advocaat. Doch, dese dingen sijn in 't oog van een yder niet te prysen, het grootste quaet komt ons van de *Predikanten* en *Papen*, die weten ook wel wat wel smaekt, en dat beter als Christus en sijn Apostelen, en dan sijn se daer-en-boven tegen malkanderen soo bitter, elk wil de meeste sijn, gelijk onlangs gebleeken is, in dat werk van *Doctor Bekker*. Het was dese man niet genoeg, dat hy door sijnen B*orgermeester V*..... was gevordert in Holland en in de Stad, maer doe hy daer was, doe kon hy niet verdraegen, dat men hem liet predikken voor stoelen en banken, en de kerk uytliep, als hy voor een ander opstoel quam. En daerom socht hy een naem te maeken, door de concepten van *Daillon* wat op te schikken, maer sijn grootsheyd heeft hem in den strik gebracht.

Coopm. Mauvaises pansées mauvais keur. Secht de Fransman, *die arg is, die arg denkt.* *Bekker* is een nedrig man en hy heeft, door 't schryven, *Gods* en niet *sijn eer* gesocht. En *La verité est toujours sujette á étre persecutée.*

Advocaat. Mijn Heer doet wel, dat hy het werk ten besten duyd. Maer wy weten *L'habit ne fait pas le moine: het kleed maekt de Monnik niet*; en ik beschuldig Bekker niet van hoogmoed, om dat hy soo een fijnen hoed draegt. Soo weynig als ik hem voor nedrig hied, doe ik hem voorleden Somer in Vriesland sag loopen van Dorp op Stad, met een leeren reys-sak op den rug, om de Classes Broederen te beleesen tegen het Leeuwaerder Gravamen.

Ik meene sijn trots gemoed, waer door hy niemand acht als sich selven, en boven sijne broederen wil verheeven sijn. Waer van ik een staeltje sach, doe het volk met sulke troepen liep, om een bekeerden Joode te hooren

predik-

predikken. Hy kon ſoo lang niet wachten, tot dat het ſijn tyd was om voor het volk te predikken. Maer hy ſtond in het hekje over eynde, en bekeef het volk datſe te kerk waren geweeſt, terwijle de prediker van de Stoel quam. Soo nydig was hy, om dat hy ſoo weynig toehoorders kreeg, en dat deſe man daer ſoo veel had. *Balth. Bedil* moeſt hier met ſijn *Neus* by komen, en dat was de Segen na dit Predikken.

Wanneer ook B*ergen in Henegouwen* belegert en een betaillie te vreeſen was, ſoo liep de gemeente met hoopen na het gebed. En in plaets, dat hy haer ſoud ſtichten. Soo haelde hy het volk ſoo deur, dat een yder onſtelt uyt de kerk quam.

Captein. Ik hoor wonder toe, en ik wiſt niet dat de *Vrieſche houlijk-maker* ſoo een knaep was. Maer ik heb hem wederom by de Predikanten in het Hekje ſien ſitten, het ſchijnt dat hy weer is aengenomen.

A*dvocaat*. Daer tegen is van de Kerken-raed al voorſien.

Captein. Het is wonder, dat'er geen ander Predikant in ſijn plaets beroepen word.

Thelogant. De Heeren, van de regeering ſijn het niet eens, en daer ſijn Sommige Predikanten oorſaek van. Waer op hy en ſijn Aenhang dan Stout worden.

Captein. Ik heb in den druk geſien de predicatie van D°. *Roepius*, en de *Catechiſatie* van D°. *Weſel* over de 127. Vrage.

Theol. Dat ſijn maer vodden, en half gebrooken redenen. Want wie kan een predicatie en Catechiſatie uyt geven, ſoo als men die hoort.

Captein. Men behoort, dat niet toe te laten.

Theol. Wat wil men doen? De *Kerken* raed heeft wel twee a drie mael verſtaen, dat men die prullen maer moet verachten, gelijk de quakjens achter den Almanach. Die menſchen toonen maer haer dwaesheyt, want, die menſchen verſtant heeft, weet wel, dat een Schoenlapper *D*. *Weſel* niet ſal wyſer maken, en ſoo ſy willen geleert worden, daer ſijn ſchriften genoeg, om haer te onderrichten, laetſe die leſen. Sulke Catechiſanten ſijn maer oproer-makers, en ſoo Neus-wijs als haer meeſter is.

Captein. Sy ſeggen my, dat'er niemand is, die hem wederlegt heeft.

Theol. Dat is maer een boos voorgeven. want daer is de *Profeſſor Leydekker*, D°. *Coſterius*, *D°. Brinck*, *D°. Van der Hoogt*, en *D°. Hamer*, met meer andere. die dat klaer en krachtig hebben gedaen. Maer hy en de ſijnen willen niet overtuygt ſijn, en ſpreeken van haer qualijk.

Coopman. Bekker heeft ſijn dingen uyt de grond text vaſt gemaekt.

Theol. Daer in heeft hem *D°. van der Hoogt* ſoo krachtig de mond geſtopt en vaſt geſet, dat hy niet meer derft kricken, en hy helpt'er ſich

maer of, met te ſeggen, dat al de *Voetiaenen* geen antwoord weerdig ſijn. Dit doet hy, om dat hy'er geen raed toe ſiet. Ook toont hem *Do. Van der Hoogt* ſijn groote *Leugenen* en *Ontrouw* in ſijn *Zedig Onderſoek*, en in ſijne *Aenmerkingen op Bekkers laetſte ſchriften.*

Coopman. *Bekker* toont hem, dat hy tegen *Bekker* lagen legt.

Theol. Die leugen heeft *Do. vander Hoogt*, in ſijn *Nareden* ten eerſten geſtuyt, en hem getoont, dat *Bekker* ſoo een *Albedri f* is, en ſich met leugenen, en met leuren van ongeſonde en ongeſtudeerde menſchen behelpt. En, die *Arent haek* kent, weeten wel, wat man hy is. Men behoeft, om dat humeur te kennen, maer ſijn ſchrift te leeſen. Hy ſoekt maer te warren, en ſijn ongeſond ſchrift te verdedigen.

Captein. Ik woud maer dat volk niet eens te woord ſtaen, men weet doch wel wie ſe ſijn, en lieden van fatſoen achten ſulke beuſelingen niet.

Theol. Gy ſegt ſoo, en ik geef u gelijk, maer altijd is 't roepen geweeſt, men moeſt Bekkers Boek wederleggen. Nu het gedaen word, geeſt men ſulke lieden veel ſcheld-namen, het welk Chriſtus ons niet geleert heeft.

Coopman. Men moeſt Bekkers boek voor de voet wederleggen.

Theol. Dat heeft *Do. vander Hoogt*, tot groot genoegen van geleerde mannen, gedaen. Maer het gaet daer mede, als met onſe partyen. Sy en willen niet overtuygt ſijn, al ſijn onſe redenen noch ſoo krachtig.

Coopman. Maer *Bekker* ſchrijſt, dat *Do. vander Hoogt*, eens of tweemaal valſch verhael gedaen heeft.

Theol. Dat heeft de uytkomſt van het Synode en de Brief van *Leeuwaerden*, wel anders geleert. En, ſoo mijn Heer ſiet op de aenſpraek der 21. Gedeputeerden, daer van toont *Do. vander Hoogt*, in ſijn *Nareden*, dat ſijn verhael na Waerheyd is.

Captein. Men ſegt my dat *Dr. Bekkers* ſijne dingen uyt de Philoſophie weet goed te maken.

Theolog. Dat hebben D°. *Leydekker*, *Brink*, *Coſterus*, *en vander Hoogt* wel anders getoont. *D. vander Hoogt* bewijſt hem, dat Bekker niet eens kenniſſe heeft van de bloote *hooft-ſtukken* van de *Mataphiſica*, hoe ſoud hy dan de Metaphyſica ſelfs verſtaen? *ſiet Aanmerking.* pag. 11:18, 19. Hier van daen komt ſijn verkeert opvatten van *Voetius*, die een groot *Scholaſticus* geweeſt is, en den welken Bekker niet verſtaen kan.

Coopman. Hoe komt het dan, dat *Bekker*, dat ſoo goed gemaekt heeft, *hoe een ſiel kan weeſen te gelijk te Amſterdam te Londen* en te *Parijs*, in ſijn *kort Bericht*.

Theolog. Maer, *Mijn Heer*! kont gy niet ſien, dat dit een arme verſchooning

schooning is. Siet dan maer eens, de *Aenmerkingen* van *Do. vander Hoogt* op de Conferentie van *Do. homma* met Dr. *Bekker. pag.* 78, 89. daer set *Do. vander Hoogt* hem soo vast als een gevangen, uyt de oude en nieuwe Philosophie, en ander dingen van dien aard vind men in sijne *Brieven*, *pag.* 65-75.

Coopman. Maer sijn die Brieven door *Do. vander Hoogt* gemaekt? daer staet een andere naem voor op de Titel?

Theol. Hy schrijft dat nergens, maer, als men den Stijl, en sijn regişter achter het *sedig ondersoek*, siet, soo is het de selfde man; het schijnt, dat hy onbekend heeft willen blyven, en daer na op die Brieven den naem niet heeft willen veranderen.

Coopman. Ik heb een ding tegen *Do. vander Hoogt*, dat hy sich bemoeit met die lompen van *Bekkers* aenhang, met weet doch wel, dat die menschen niet weeten wat se seggen of bevestigen, het eene is een *Schoenlapper*, het ander een *jongen Beunhaes*, het ander een verloopen *Visch-hoedje*, &c. Het is geen eer voor een Predicant sulke vodden eens te lesen.

Theol. Dat is 't noch minder eer voor *Doctor Bekker*, dat hy die aenhoud en prijst, om datse soo voor hem woelen. En het geene *Do. vander Hoogt* tegen haer schrijft, is maer weynig, alleen om haren geest te ontdekken, en om Bekker te beschamen.

Coopman. Het schijnt meest aen te komen op de text *Act*. 10: 38. en die verklaert *Bekker* van een geestelijke genesing.

Theol. Het komt op die text eenigsins aen, en daerom heeft se *Do. vander Hoogt* omstandig verklaert in sijn *Aenmerkingen*, pag. 35-38.

Captein. Bekker secht, dat sijn tegen-schryvers sijn oogmerk niet vatten.

Theol. Dat toonen contrarie de *Professor Leydekker*, in sijn prefatie voor de *Aphorismi van de Dieu*, *Sectione III*. en *Do. vander Hoogt* in sijne *Aenmerkingen*. pag. 19.

Captein. Ik heb eens gehoort, dat *Dr. Bekker* de kanker aen de Borst heeft gehad, weetende Heeren niet, of die genesen is?

Advocaat. Dat kan ik niet seggen, ik wenschte maer, dat se hem niet om 't hert geslaegen ware, op dat hy niet voort ginge in sijn lastering.

Theol. Dat is wel gewenscht, de tyd is my seer kort gevallen, de Schuyt ligt al aen. Ik versoek dat de Heeren my eens komen besoeken. Ik blijf der Heeren Dienaer, &c.

Den 23. *January* 1693.